

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خطبة الجمعة لتاريخ ٢٨/٢/٢٠٢٠ الموافق ٤ رجب ١٤٤١ هـ

اللَّهُ مُتَفَضِّلٌ عَلَى عِبَادِهِ وَلَيْسَ وَاجِبًا عَلَيْهِ شَيْءٌ

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَرْشِدُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ
أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَلَا شَبِيهَ لَهُ وَلَا مَثِيلَ لَهُ مَهْمَا تَصَوَّرْتَ بِبَالِكَ فَاللَّهُ
بِخِلَافِ ذَلِكَ وَمَنْ وَصَفَ اللَّهُ بِمَعْنَى مِنْ مَعَانِي الْبَشَرِ فَقَدْ كَفَرَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ سَيِّدَنَا وَحَبِيبَنَا
وَقَائِدَنَا وَقُرَّةَ أَعْيُنِنَا مُحَمَّدًا عَبْدًا لِلَّهِ وَرَسُولُهُ وَصَفِيُّهُ وَحَبِيبُهُ وَخَلِيلُهُ أَرْسَلَهُ اللَّهُ بِالْهُدَى وَدِينِ
الْحَقِّ هَادِيًّا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا وَدَاعِيًّا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا فَهَدَى اللَّهُ بِهِ الْأُمَّةَ وَكَشَفَ بِهِ
الْعُمَّةَ وَأَخْرَجَ بِهِ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ فَجَزَاهُ اللَّهُ خَيْرَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ اللَّهُمَّ
صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ،
أَمَّا بَعْدُ عِبَادَ اللَّهِ فَأَوْصِي نَفْسِي وَإِيَّاكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ الْعَظِيمِ فَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ فِي سُورَةِ الْأَنْبِيَاءِ ﴿لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ
﴿١٣﴾ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَارِبُوا وَسَدِّدُوا
وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُو أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ. قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَّعَمَدَنِي
اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ أَهْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

اعْلَمُوا أَيُّهَا الْإِخْوَةُ أَنَّهُ قَدْ اتَّفَقَتْ كَلِمَةُ أَهْلِ الْحَقِّ عَلَى أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَجِبُ عَلَيْهِ شَيْءٌ
فَهُوَ سُبْحَانَهُ فَعَالَ لِمَا يُرِيدُ فَلَا أَمْرَ وَلَا نَاهِيَّ لَهُ، يَحْكُمُ فِي خَلْقِهِ بِمَا يُرِيدُ وَيَفْعَلُ فِي مُلْكِهِ مَا
يَشَاءُ، يُعْطِي مَنْ يَشَاءُ وَيَمْنَعُ مَنْ يَشَاءُ، فَكَمْ نَرَى مِنْ صَالِحٍ مُقْتَرِّ عَلَيْهِ فِي الرِّزْقِ وَيَنْهَالُ عَلَيْهِ
الْبَلَاءُ كَالسَّيْلِ الْجَارِفِ وَهُوَ ثَابِتٌ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ، وَكَمْ نَرَى مِنْ فَاسِدٍ فِي نَفْسِهِ مُفْسِدٍ فِي الْأَرْضِ
لَا يُرَاعِي حَقًّا وَلَا يَفِي بَعْدًا وَلَا يَحْفَظُ ذِمَّةً مَبْسُوطٌ لَهُ فِي الرِّزْقِ يَحْيَا فِي نَعِيمٍ قَدْ اغْتَرَّ بِمَتَاعِ
الدُّنْيَا الزَّائِلَةِ وَأَغْرَاهُ الشَّيْطَانُ، وَكَمْ تَسَلَّطَ كَثِيرٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ عَلَى الرِّقَابِ فَعَاثُوا بَغْيًا وَضَلَالًا

وَكُلُّ ذَلِكَ لِحِكْمَةٍ يَعْلَمُهَا اللَّهُ الْحَكِيمُ، فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَعْتَرِضَ عَلَى اللَّهِ إِذَا رَأَى مِثْلَ ذَلِكَ كَمَا أَنَّهُ لَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَعْتَرِضَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى إِذَا رَأَى إِيْلَامَ الْأَطْفَالِ وَذَبْحَ الْبَهَائِمِ الَّتِي أَحَلَّ اللَّهُ لَنَا الْإِنْتِفَاعَ بِلُحُومِهَا.

ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْجُو ثَوَابًا وَلَا يَخَافُ عِقَابًا وَلَا يَجْتَلِبُ بِمَخْلُوقَاتِهِ نَفْعًا وَلَا يَدْفَعُ بِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ضَرًّا، أَمَا فَنَحْنُ فَتَنْتَفِعُ وَنَتَضَرَّرُ بِحَسَبِ أَعْمَالِنَا فَمَنْ أَطَاعَ اللَّهَ نَفَعَتْ نَفْسُهُ وَمَنْ تَعَدَّى حُدُودَ اللَّهِ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَصَارَ مُسْتَحِقًّا لِعَذَابِ اللَّهِ الشَّدِيدِ.

قَالَ الْحَافِظُ ابْنُ عَسَاكِرٍ فِي عَقِيدَتِهِ وَكُلُّ نِعْمَةٍ مِنْهُ فَضْلٌ وَكُلُّ نِقْمَةٍ مِنْهُ عَدْلٌ. وَقَدْ دَلَّتِ الْآيَةُ وَالْحَدِيثُ عَلَى هَذَا الْمَعْنَى قَالَ أَبُو حَيَّانٍ فِي الْبَحْرِ الْمُحِيطِ لَا يُسْأَلُ عَنْ حُكْمِهِ فِي عِبَادِهِ وَهُمْ يُسْأَلُونَ عَنْ أَعْمَالِهِمْ أَهْلُ النَّاسِ يُسْأَلُونَ وَيُجَاسَبُونَ لِأَنَّهُمْ مَأْمُورُونَ بِمَا فَرَضَهُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ، فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَعْتَرِضَ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ خَالِقُهُمْ وَمَالِكُهُمْ عَلَى الْحَقِيقَةِ فَيَجْزِيهِمْ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَلَا يَكُونُ ظَالِمًا لَهُمْ، إِذِ الظُّلْمُ هُوَ مُخَالَفَةُ أَمْرٍ وَنَهْيٍ مَنْ لَهُ الْأَمْرُ وَالنَّهْيُ أَوْ هُوَ التَّصَرُّفُ فِي مِلْكٍ غَيْرِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ، وَاللَّهُ مَالِكُ الْمُلْكِ يَفْعَلُ فِي مُلْكِهِ مَا يُرِيدُ وَهُوَ الْأَمْرُ الْمَطْلُوقُ وَالتَّاهِي الْمَطْلُوقُ فَلَا يُتَصَوَّرُ فِي حَقِّهِ الظُّلْمُ قَالَ تَعَالَى فِي سُورَةِ فَصَّلَتْ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ﴾ ﴿٤٦﴾. فَلَا يَصِحُّ أَنْ يُقَالَ يَجِبُ عَلَى اللَّهِ كَذَا لِأَنَّ هَذَا مَعْنَاهُ أَنَّهُ مُحْكُومٌ لِغَيْرِهِ، وَالْمَحْكُومِيَّةُ تُنَافِي الْأَوْهِيَّةَ، وَقَدْ بَيَّنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَدِيثِهِ هَذَا الْمَعْنَى وَأَوْضَحَ لِأُمَّتِهِ الْمُعْتَقَدَ الْحَقُّ الَّذِي يَجِبُ أَنْ يَكُونَ مُسْتَقَرًّا فِي الثُّفُوسِ فَقَالَ وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُو أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ أَيُّ لَا يَجِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَدْخُلَ أَحَدًا الْجَنَّةَ وَيُرْزَحِرَحَهُ عَنِ النَّارِ لِأَجْلِ عَمَلِهِ وَلَوْ كَانَ عَمَلُهُ عِبَادَةَ أَلْفِ سَنَةٍ، بَلْ وَلَوْ كَانَ أَفْضَلَ خَلَقِهِ وَهُوَ نَبِيُّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا صَرَّحَ بِذَلِكَ بَعْدَ سُؤَالِ الصَّحَابَةِ لَهُ فَقَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَعَمَّدَنِي اللَّهُ أَنْ يَعْمُرَنِي بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ. وَإِذَا كَانَ هَذَا هُوَ الْحَالُ بِالنِّسْبَةِ لِأَجْلِ الْأَنْبِيَاءِ وَسَيِّدِ السَّادَاتِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَيْفَ بِمَنْ هُمْ دُونَهُ.

قَالَ التَّوَوِيُّ فِي شَرْحِ صَحِيحِ مُسْلِمٍ مَذْهَبُ أَهْلِ السُّنَّةِ أَنَّهُ لَا يَثْبُتُ بِالْعَقْلِ (أَيُّ بِمُجَرَّدِهِ) ثَوَابٌ وَلَا عِقَابٌ وَلَا إِجَابٌ وَلَا تَحْرِيمٌ وَلَا غَيْرُهَا مِنْ أَنْوَاعِ التَّكْلِيفِ وَلَا تَثْبُتُ هَذِهِ كُلُّهَا إِلَّا بِالشَّرْعِ، وَمَذْهَبُهُمْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَجِبُ عَلَيْهِ شَيْءٌ بَلِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ مِلْكُهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ، فَلَوْ عَذَّبَ الْمُطِيعِينَ وَالصَّالِحِينَ أَجْمَعِينَ وَأَدْخَلَهُمُ النَّارَ كَانَ عَدْلًا مِنْهُ،

وَإِذَا أَكْرَمَهُمْ وَنَعَّمَهُمْ وَأَدْخَلَهُمُ الْجَنَّةَ فَهُوَ فَضْلٌ مِنْهُ، وَلَوْ نَعَمَ الْكَافِرِينَ وَأَدْخَلَهُمُ الْجَنَّةَ كَانَ لَهُ ذَلِكَ، وَلَكِنَّهُ أَخْبَرَ وَخَبَّرَهُ صِدْقٌ أَنَّهُ لَا يَفْعَلُ ذَلِكَ بَلْ يَغْفِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ وَيُعَذِّبُ الْكَافِرِينَ وَيُدْخِلُهُمُ النَّارَ عَذَابًا مِنْهُ، وَفِي هَذَا الْحَدِيثِ دَلَالَةٌ لِأَهْلِ الْحَقِّ أَنَّهُ لَا يَسْتَحِقُّ أَحَدٌ (أَيُّ لَيْسَ حَقًّا وَاجِبًا عَلَى اللَّهِ) الثَّوَابُ وَالْجَنَّةُ بِطَاعَتِهِ اهـ

وَأَمَّا قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى فِي سُورَةِ النَّحْلِ ﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾﴾ وَقَوْلُهُ فِي سُورَةِ الْمُرْسَلَاتِ ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾﴾ وَنَحْوَهَا مِنَ الْآيَاتِ الدَّالَّةِ عَلَى أَنَّ الْأَعْمَالَ يُدْخِلُ بِهَا الْجَنَّةَ فَلَا تَعَارُضَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْحَدِيثِ الشَّرِيفِ بَلِ الْمَعْنَى أَنَّ دُخُولَ الْجَنَّةِ وَالتَّعَمُّقَ فِيهَا بِالْأَعْمَالِ أَيُّ بِسَبَبِهَا، هَذَا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ وَفَضْلِهِ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ جَعَلَ الْأَعْمَالَ الصَّالِحَةَ سَبَبًا لِلْفَوْزِ فِي الْآخِرَةِ بِرَحْمَتِهِ لَا بِإِجَابِ أَحَدٍ ذَلِكَ عَلَيْهِ.

فَإِنَّ قِيلَ إِذَا مَا مَعْنَى قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى فِي سُورَةِ الرُّومِ ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾، وَمَا مَعْنَى مَا أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ مُعَاذٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَقَّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا (أَيُّ وَقَدْ عَبَدَهُ حَقَّ عِبَادَتِهِ) فَالْجَوَابُ أَنَّ الْآيَةَ وَالْحَدِيثَ وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنَ التُّصَوُّصِ مَعْنَاهُ أَنَّ اللَّهَ وَعَدَّ بِذَلِكَ وَاللَّهُ لَا يُخْلِفُ وَعَدَّهُ.

قَالَ التَّوَوُّيُّ فِي شَرْحِ صَحِيحِ مُسْلِمٍ قَالَ صَاحِبُ التَّحْرِيرِ اللَّهُ سُبْحَانَهُ هُوَ الْحَقُّ الْمَوْجُودُ الْأَزَلِيُّ الْبَاقِي الْأَبَدِيُّ، وَالْمَوْتُ وَالْجَنَّةُ وَالتَّارُ حَقٌّ أَيُّ أَنَّهَا وَاقِعَةٌ لَا مَحَالَةَ، فَحَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَسْتَحِقُّهُ عَلَيْهِمْ وَحَقُّهُمْ عَلَيْهِ مَعْنَاهُ مَا هُوَ مُحَقَّقٌ وَاقِعٌ لَا مَحَالَةَ. وَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ لِأَزْمٍ عَلَى اللَّهِ كَذَا أَوْ أَلْزَمَ اللَّهُ نَفْسَهُ بِكَذَا فَالْحَدَرَ الْحَدَرَ مِنْ مِثْلِ هَذِهِ الْأَلْفَاظِ الشَّنِيعَةِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَجِبُ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَهُوَ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ.

هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ.

الخطبة الثانية

الْحَمْدُ لِلَّهِ مُحَمَّدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَشْكُرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
الصَادِقِ الوَعْدِ الْأَمِينِ وَعَلَى إِخْوَانِهِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَرَضِيَ اللَّهُ عَنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَعَالِ
الْبَيْتِ الطَّاهِرِينَ وَعَنِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ وَعَلِيٍّ وَعَنِ الْأَيْمَةِ الْمُهْتَدِينَ
أَبِي حَنِيفَةَ وَمَالِكٍ وَالشَّافِعِيَّ وَأَحْمَدَ وَعَنِ الْأَوْلِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ. أَمَّا بَعْدُ عِبَادَ اللَّهِ فَإِنِّي أُوصِيكُمْ
وَنَفْسِي بِتَقْوَى اللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَاتَّقُوهُ.

Esclaves de *Allah*, je me recommande ainsi qu'à vous-mêmes de faire preuve de piété à l'égard de *Allah Al-^Adhim*. Craignez donc *Allah* le Seigneur des mondes. *Allah ta^ala* dit dans le *Qur'an* honoré ce qui signifie : « **Il n'est pas interrogé à propos de ce qu'Il fait alors qu'eux le seront.** » Et d'après *Abou Hourayrah*, que *Allah* l'a agréé, le Messager de *Allah salla l-Lahou ^alayhi wasallam* a dit ce qui signifie : « **Suivez la voie de juste milieu, soyez droits, et sachez que personne d'entre vous ne sera sauvé grâce à ses œuvres [uniquement].** » Ils lui ont dit : « *Pas même toi, ô Messager de Allah ?* » Il a dit ce qui signifie : « **Pas même moi, sauf si Allah me couvre d'une miséricorde et d'une grâce de Sa part.** »

Sachez, chers frères, que la parole des gens de la vérité s'est accordée sur le fait que *Allah*, rien n'est obligatoire pour Lui. *Allah soubhanah* est Celui Qui fait ce qu'Il veut, Il n'a ainsi personne qui Lui ordonne ou qui Lui interdit. Il ordonne à ses créatures ce qu'Il veut et Il interdit ce qu'Il veut, Il fait dans ce qui Lui appartient ce qu'Il veut, Il accorde à Qui Il veut, Il prive qui Il veut. Combien de vertueux qui n'ont pas beaucoup de subsistance, qui sont en proie aux épreuves dévastatrices, et qui restent fermes sur l'obéissance à *Allah*... Et combien de gens corrompus eux-mêmes, qui corrompent sur terre et ne considèrent le droit de personne, qui ne tiennent aucun engagement et ne préservent aucun droit, et qui reçoivent une large subsistance. Ils vivent dans une grande félicité dans le bas monde, ils se sont laissés méprendre par les biens éphémères du bas monde et le *chaytan* les a dupés. Et combien de tyrans se sont attaqués aux gens, ont semé le désastre par leur injustice et leur égarement, et tout cela selon une sagesse que *Allah* sait ! Personne n'a à se rebeller contre *Allah* en voyant pareille chose, tout comme personne n'a à se rebeller contre *Allah* lorsqu'il voit la souffrance d'enfants ou encore le sacrifice de bêtes dont *Allah* nous a rendu licite de tirer profit de leur viande.

Et encore, *Allah* n'espère aucune récompense et ne craint aucun châtement, Il ne tire aucun profit pour Lui-même grâce à Ses créatures tout comme Il ne repousse par elles aucune nuisance. Tandis que nous, nous pouvons tirer bénéfice ou subir une nuisance en fonction de nos actes. Celui qui obéit à *Allah*, il aura tiré profit pour lui-même. Celui qui aura outrepassé les limites fixées par *Allah*, il aura été injuste envers lui-même et aura mérité le châtement douloureux de *Allah*.

Le *hafidh Ibnou ^Açakir*, dans son traité de croyance, a dit : « *Tout bienfait de Sa part est une grâce et tout châtement de Sa part est une justice.* » Le verset et le *hadith* indiquent bien ce sens-là. *Abou Hayyan* dans *Al-Bahrou l-Mouhit* a dit : « *Il n'est pas interrogé sur ce qu'Il ordonne et interdit à Ses esclaves, alors qu'eux seront interrogés sur leurs œuvres.* » Fin de citation. Les gens seront interrogés, ils rendront des comptes, car ils ont reçu l'ordre d'accomplir ce que *Allah* leur a ordonné de faire. Personne n'a à faire d'objection contre *Allah*, car Il est le Créateur des gens, Il est Celui à Qui ils appartiennent en réalité. Il les rétribue en fonction de ce qu'ils accomplissent et Il n'est pas injuste envers eux. L'injustice, c'est de contrevenir à l'ordre et à l'interdiction de celui qui ordonne et qui interdit. Ou encore, l'injustice c'est d'agir dans la propriété d'autrui sans son autorisation. Or, *Allah* est Celui à Qui appartient la souveraineté qu'Il accorde aux créatures. Il fait dans ce qui Lui appartient ce qu'Il veut. Il est Celui Qui ordonne absolument ce qu'Il veut et Celui Qui interdit absolument ce qu'Il veut. L'injustice n'est pas concevable de Sa part. *Allah ta^ala* dit ce qui signifie : « **Et ton Seigneur n'est en rien injuste envers les esclaves.** »

Il n'est pas valide de dire : « *Il est obligatoire pour Dieu de faire telle chose* », car cela veut dire qu'Il aurait à suivre les ordres d'autrui. Or, le fait d'avoir à suivre les ordres d'autrui contredit la divinité. Le Prophète *salla l-Lahou ^alayhi wasallam* a précisé dans son *hadith* ce sens, il a expliqué à la communauté le sens correct qu'il est un devoir d'avoir fermement établi dans le cœur. En effet, il a dit qu'Il n'est pas un devoir pour *Allah* de faire rentrer quiconque parmi vous au Paradis et de lui éviter l'enfer pour ses œuvres, même si ses œuvres étaient des actes d'adoration ayant duré mille ans. Quand bien même il serait la meilleure de Ses créatures, et il s'agit de notre Prophète *Mouhammad salla l-Lahou ^alayhi wasallam*, tout comme il l'a explicitement dit après que les compagnons lui avaient posé la question. Il avait répondu ce qui signifie : « **Pas même moi, sauf si Allah me couvre d'une miséricorde et d'une grâce de Sa part.** » Si tel est le cas pour les prophètes, et le Maître de tous les maîtres, que *Allah* l'honore et l'élève davantage en degré, qu'en est-il pour ceux qui sont d'un degré inférieur au sien ?!

Quant à la parole de *Allah* dans *sourat An-Nahl* qui signifie : « **Entrez au Paradis en rétribution des œuvres que vous avez accomplies** » et Sa parole dans *sourat Al-Moursalat* qui signifie : « **Mangez et buvez en ayant le bonheur pour ce que vous avez**

accompli » et ce qui est de cet ordre des versets qui indiquent que les œuvres font entrer au Paradis, il n'y a pas de contradiction entre elles et ce *hadith* honoré. Le sens de ces versets est que l'entrée au Paradis et la félicité au Paradis sont par les œuvres, c'est-à-dire par leur cause. Ceci est une miséricorde et une grâce de la part de *Allah*, car *Allah* a fait que les œuvres vertueuses soient une cause pour obtenir la réussite dans l'au-delà, par Sa miséricorde et non pas par le fait que quelqu'un L'aurait obligé à le faire.

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ أَمَرَكُمْ بِأَمْرٍ عَظِيمٍ أَمَرَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى نَبِيِّهِ الْكَرِيمِ فَقَالَ ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾^{٥٦}. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى ءَالِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى ءَالِ اِبْرَاهِيْمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى ءَالِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى ءَالِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ اَللّٰهُمَّ ءَاتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ الْهُدٰى وَالتَّقٰى وَالعِفَافَ وَالعِغْنٰى اَللّٰهُمَّ مُصْرِفِ الْقُلُوْبِ صَرِّفْ قُلُوْبِنَا عَلَى طَاعَتِكَ اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرْكِ الشَّقَاۗءِ وَشِمَاتَةِ الْاَعْدَاۗءِ اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْ لَنَا دِيْنِنَا الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ اَمْرِنَا وَاصْلِحْ لَنَا دُنْيَانَا الَّتِي فِيْهَا مَعَاشُنَا وَاصْلِحْ لَنَا ءَاخِرَتَنَا الَّتِي فِيْهَا مَعَادُنَا وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لَنَا فِي كُلِّ خَيْرٍ وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لَنَا مِنْ كُلِّ شَرٍّ اَللّٰهُمَّ ءَاتِ نَفُوْسَنَا تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا اَنْتَ خَيْرٌ مَنْ زَكَّاهَا اَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحْوُلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاةَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيْعِ سَخَطِكَ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا مَا قَدَّمْنَا وَمَا اَخَّرْنَا وَمَا اَسْرَرْنَا وَمَا اَعْلَنَّا وَمَا اَعْلَمُ بِهِ مِنَّا اَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَاَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَاَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا اَللّٰهُمَّ اَكْفِنَا بِجَلَالِكَ عَنِ حَرَامِكَ وَاغْنِنَا بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ. عِبَادَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۗءِ وَالْمُنْكَرِ وَالبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ اذْكُرُوْا اللّٰهَ الْعَظِيْمَ يَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوْهُ يَزِدْكُمْ، وَاسْتَغْفِرُوْهُ يَغْفِرْ لَكُمْ وَاتَّقُوْهُ يَجْعَلْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مَخْرَجًا وَاَقِمِ الصَّلَاةَ.

^{٥٦} سُورَةُ الْاَحْزَابِ/٥٦.